

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ТА ОХОРОНОЮ ЗЕМЕЛЬ

Мета: ознайомлення з сучасною системою контролю у сфері земельних відносин.

ТЕОРЕТИЧНА ПІДГОТОВКА

У системі засобів забезпечення додержання земельного законодавства контроль за використанням та охороною земель (державний, громадський, самоврядний) відіграє найважливішу роль. Серед видів контролю за використанням та охороною земель особливе місце належить державному.

Об'єктом державного контролю є всі землі в межах території України. Він здійснюється на засадах:

- забезпечення раціонального використання та охорони земель як основного національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави;

- пріоритет вимог екологічної безпеки у використанні земельних ресурсів над економічними інтересами;

- повне відшкодування шкоди, заподіяної довкіллю внаслідок порушення земельного законодавства України;

- поєднання заходів економічного стимулювання і відповідальності у сфері використання та охорони земель.

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» (від 19 червня 2003 р). основними завданнями державного контролю за використанням і охороною земель є:

- забезпечення додержання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами земельного законодавства України;

- забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони та раціонального використання земель;

- запобігання порушенням законодавства України у сфері використання та охорони земель, своєчасне виявлення таких порушень і вжиття відповідних заходів щодо їх усунення;

- забезпечення додержання власниками землі та землекористувачами стандартів і нормативів у сфері охорони та використання земель, запобігання забрудненню земель та зниженню родючості ґрунтів, погіршенню стану рослинного і тваринного світу, водних та інших природних ресурсів, а державний контроль за використанням та охороною земель здійснює спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів.

Порядок здійснення державного контролю встановлюється Законом України «Про державний контроль за використанням та охороною земель». Державна інспекція з контролю за використанням та охороною земель і її територіальні органи виконують функції державного контролю за використанням та охороною земель у системі центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів.

Самоврядний контроль за використанням та охороною земель

здійснюють сільські, селищні, міські, районні та обласні радами відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Районні та обласні ради безпосередньо не здійснюють контроль за використанням та охороною земель. Разом з тим, вони мають інші повноваження, які дають змогу опосередковано контролювати додержання вимог земельного законодавства. Зокрема, виключно на пленарних засіданнях районної та обласної рад вирішуються питання земельних відносин, затверджуються правила забудови і благоустрою населених пунктів області.

Вперше Земельний кодекс України встановлює норму, що передбачає здійснення громадського контролю за використанням та охороною земель.

Відповідно до Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля, затвердженого наказом Міністерства України 27 лютого 2002 р., громадський контроль здійснюють громадські інспектори. Вони призначаються відповідними органами місцевого самоврядування і діють на підставі Положення, затвердженого Держкомземом України.

Основними завданнями громадського контролю у галузі охорони земель є: безпосередня участь громадськості у справах поліпшення екологічної ситуації; надання допомоги органам державного контролю у забезпеченні додержання вимог земельного законодавства підприємствами, установами, організаціями та громадянами, запобігання та виявлення порушень земельного законодавства, ліквідація їх наслідків; екологічна просвіта, виховання та інформування широких верств населення через засоби масової інформації.

З метою координації роботи громадськості, широкого залучення її до розробки та виконання заходів щодо охорони земель, бережливого ставлення до земельних ресурсів і підтримання контактів з природоохоронними органами при громадських природоохоронних формуваннях та при підрозділах Державної екологічної інспекції Міністерства України можуть створюватися на громадських засадах штаби громадських інспекторів.

Контрольні питання

1. Яку роль в охороні земель відіграє державний контроль?
2. Надайте перелік органів державної влади і місцевого самоврядування, що беруть участь і компетенцію у створенні програм використання і охорони земель, їх роль у здійсненні державного контролю.
3. Розкрийте компетенцію органів, які уповноважені на здійснення державного контролю за використанням та охороною?
4. Наведіть основні нормативно-правові акти, що визначають правовий статус органів державної влади і місцевого самоврядування, на які покладено функції державного контролю за використанням та охороною земель?
5. Наведіть основні нормативно-правові акти, що закріплюють повноваження при здійсненні самоврядного контролю за використанням та охороною земель.
6. Основні принципи громадського контролю за використанням та охороною земель?